

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський національний аграрний університет

Юридичний факультет

Кафедра адміністративного та інформаційного права

Кафедра приватного права та соціального забезпечення

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

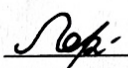
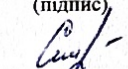
Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу

(вибірковий)

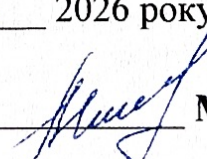
Реалізується в межах освітніх програм СНАУ здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та другого (магістерського) рівнів вищої освіти ОПП «Право»

Суми – 2026

Розробники: Н.О. Петрова, доктор філософії за спеціальністю 081 Право
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
 В.В. Нежевело, доктор філософії за спеціальністю 081 Право
доцент кафедри приватного права та соціального забезпечення

Розглянуто та схвалено на затвердження на засіданні кафедри <u>адміністративного та інформаційного права</u> <u>приватного права та соціального забезпечення</u> (назва кафедри)	протокол від 11.05.2026 р. № 14 на кафедрі адміністративного та інформаційного права протокол від 08.05.2026 р. № 17 на кафедрі приватного права та соціального забезпечення Завідувач кафедри <u></u> (підпис) <u></u> (підпис) <u>Ірина АРІСТОВА</u> (прізвище, ініціали) <u>Вікторія СТРЕЛЬНИК</u> (прізвище, ініціали)
---	---

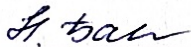
Затверджено радою із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти протокол № 7 від 16.06 2026 року

Голова ради Маргарита ЛИШЕНКО

Рецензія на робочу програму(додається) надана: Вікторія СТРЕЛЬНИК
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Віта ТКАЧЕНКО
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 (Надія БАРАНИК)
(підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 19.06 202_ р.

© СНАУ, 2026 рік

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу		
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет / Кафедра адміністративного та інформаційного права та кафедра приватного права та соціального забезпечення		
3.	Статус ОК	Вибірковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	Усі спеціальності		
6.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом п'ятого семестру		
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)		
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл Осінній семестр - 150 годин	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні 30	Практичні /семінарські 30	Лабораторні 90
9.	Мова навчання	українська		
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	1 -Наталія Олександрівна Петрова 2 - Валентина Вікторівна Нежевело		
11.1	Контактна інформація	1 - Доцент кафедри адміністративного та інформаційного права Години консультацій – кожного понеділка о 12.15, кабінет 110 г Ел. адреса: natalochkapetrova25@gmail.com		

		2 - Доцент кафедри приватного права та соціального забезпечення Години консультацій – кожного понеділка о 12.15, кабінет 109 г Ел. адреса: valentina_tsurkan.27@ukr.net
11.	Загальний опис освітнього компонента	Формування комплексних знань щодо правової обізнаності у сфері ведення агробізнесу дозволяє сформувати у студентів знання та навички щодо вирішення аграрних, земельно-правових відносин в агробізнесі, оволодіння знаннями та навиками використання та застосування діючого законодавства для використання та застосування у сфері агробізнесу, які безпосередньо або за аналогією можуть бути використані для вирішення юридичних ситуацій, під час здійснення агробізнесу, виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.
12.	Мета освітнього компонента	Формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок у сфері ведення агробізнесу
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на дисциплінах «Правознавство», «Конституційне право», «Аграрне право», «Земельне право», «Цивільне право», «Господарське право», тощо
14.	Політика академічної доброчесності	Під час виконання практичних робіт, написання модульних, атестаційних, залікових робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до такої академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо) .
15.	Ключові слова	Агробізнес, правове регулювання, державно-правове регулювання, права на землю, реалізація прав на ділянки при здійсненні агробізнесу, правове становище суб'єктів агробізнесу, сталий розвиток, аграрне виробництво, захист прав агровиробників, юридична відповідальність.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)							Як оцінюється РНД
ДРН 1. Знати теоретичні розробки у сфері розв'язання колізійних проблем галузей права								Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН 2. Розуміти основні положення Конституції України та інших нормативних актів, які спрямовані на регулювання правовідносин у сфері агробізнесу								Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН 3. Розуміти сутність і зміст основних понять, категорій, інститутів, правових статусів суб'єктів правовідносин сфері ведення агробізнесу								Проведення модульного контролю та атестаційного контролю

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу		Рекомендована література		
	Аудиторна робота	Самостійна робота			
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Поняття агробізнесу. Державна аграрна політика. Правова регламентація функціонування суб'єктів аграрного виробництва в агробізнесі. Організаційно-правові форми аграрного виробництва. План: 1.Поняття агробізнесу. Державна аграрна політика, її принципи та правове забезпечення. 2.Аграрне право, як галузь права. Загальна характеристика аграрного законодавства та його система. Конституція України, інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, міжнародно-правові акти. 3.Внутрішньогосподарські локальні акти сільськогосподарських підприємств. 4.Аграрне законодавство зарубіжних країн. 5.Поняття та класифікація суб'єктів аграрного виробництва. 6. Загальні засади створення суб'єктів аграрного господарювання. Державна реєстрація суб'єктів агробізнесу.	4	4		12	(зі списку основних джерел) 1, 2, 3, 4,5,6,7,8,9,10,11.
Тема 2. Відповідальність за порушення аграрного законодавства План: 1.Поняття відповідальності за порушення аграрного законодавства 2.Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві 3.Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств 4.Майнова відповідальність за аграрні правопорушення 5. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного законодавства 6.Кримінальна відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин	4	4		12	1, 2, 3, 4,5,6,7,8,9,10,11.
Тема 3. Правова регламентація державної	4	4		12	1, 2, 3,

підтримки агробізнесу, виробників сільськогосподарської продукції. Державна регулятивна діяльність у сільському господарстві України План: 1. Поняття, сутність і принципи державної регулятивної діяльності в сільському господарстві. 2. Правова регламентація державної підтримки сільського господарства та агробізнесу. 3. Система та правове становище органів, що здійснюють державну регулятивну діяльність у сільському господарстві. 4. Види державної підтримки сільського господарства України та агробізнесу. 5. Державне регулювання та правове забезпечення продовольчої безпеки. 6. Екологізація аграрного виробництва: органічне сільськогосподарське виробництво та його правова регламентація.					4,5,6,7,8,9,10,11.
Тема 4. Правове становище особистих селянських та фермерських господарств, правове становище сільськогосподарських кооперативів. План: I. Правове становище фермерського господарства, як суб'єкта агробізнесу. 1. Поняття та основні ознаки фермерського господарства. 2. Особливості порядку створення та державної реєстрації фермерського господарства. 3. Земельні та майнові правовідносини у фермерському господарстві. 4. Правове регулювання праці у фермерському господарстві. II. Правове становище особистого селянського господарства. 5. Поняття та юридичні ознаки особистого селянського господарства. 6. Земельні та майнові правовідносини в особистому селянському господарстві. 7. Державна підтримка фермерських господарств та особистих селянських господарств. III. Правове становище сільськогосподарських кооперативів. 8.Правове регулювання кооперації в Україні 9.Поняття та основні ознаки сільськогосподарських кооперативів. Типи та види кооперативів. 10.Принципи діяльності сільськогосподарських кооперативів. 11.Порядок створення та державної реєстрації сільськогосподарських кооперативів.	4	4		12	1, 2, 3, 4,5,6,7,8,9,10,11.

12.Право власності сільськогосподарських кооперативів. Статутний капітал та фонди сільськогосподарського кооперативу. 13.Припинення сільськогосподарських кооперативів.					
Тема 5. Права на землю в Україні. Обов'язки при реалізації земельно-правових відносин. План: 1. Поняття та види прав на землю в Україні. 2. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю України. 3. Підстави припинення прав на землю в Україні. 4. Зміст, форми та суб'єкти права власності на землю. 5. Право на оренду землі. 6. Право на постійне користування землею. 7. Право на земельні сервітути. 8. Поняття та види обов'язків власників землі та землекористувачів - за законом, за договором та іншими правочинами, за рішеннями суду.	6	6		18	1-3
Тема 6. Правова охорона земель в Україні. Відповідальність за порушення норм законодавства щодо використання земельних ділянок. План: 1. Поняття, зміст, мета і завдання правової охорони землі як основного національного багатства України. 2. Правові форми охорони земель в Україні. 3. Об'єкти, суб'єкти правової охорони земель. 4. Поняття та види юридичної відповідальності в земельному праві України.	4	4		12	1-9
Тема 7. Правовий режим сільськогосподарських земель. 1. Загальна характеристика правового режиму земель в Україні (поняття правового режиму земель, цільове призначення та функціональне використання земель, поділ земель на категорії). 2. Поняття юридичні ознаки, види та функціональне використання сільськогосподарських земель як об'єкта земельних правовідносин. 3. Державне та самоврядне регулювання відносин у сфері використання та охорони сільськогосподарських земель. 4. Право власності на сільськогосподарські землі. 5. Права на користування	4	4		12	1-3, 8, 9

сільськогосподарськими землями. 6. Особливості правової охорони сільськогосподарських земель в Україні.					
Всього	30	30		90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент</u> <u>самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Знати теоретичні розробки у сфері розв'язання колізійних проблем	- проведення лекційних та практичних занять з використання мультимедійних технологій.	15	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт.	20
ДРН 2. Аналізувати зміст нормативних актів України та роз'яснювати їх зміст	- проведення лекційних та практичних занять з використання case- study (метод аналізу конкретних ситуацій).	15	- аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	20
ДРН 3. Застосовувати правові знання з різних галузей права для оцінювання юридичних фактів, обґрунтовувати їх правову оцінку	- під час викладання матеріалу використовувати метод діалогового навчання, співробітництво студентів (кооперацію), - використання імітаційних методів навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності)	15	- аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - проходження тренувального	20

			тестування за кожною з тем.	
ДРН 4. Логічно (послідовно, з виділенням головного, доказово) викладати правничий матеріал із застосуванням знань різних джерел права.	- ознайомлення студентів з методами роботи з нормативно-правовою базою та іншими джерелами земельного права.	15	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	30
Всього годин		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання (зазначити номер тижня, на якому буде проведено оцінювання)
1.	Практична робота. Тема 1. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	12 балів / 12%	До 2 тижня
2.	Практична робота. Тема 2. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	12 балів / 12%	До 4 тижня
3.	Практична робота. Тема 3. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	12 балів / 12%	До 6 тижня
4.	Практична робота. Тема 4. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	14 балів / 14%	До 8 тижня
5.	Модульний контроль		До 9 тижня
6.	Практична робота. Тема 5. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	22 бали / 22%	До 10 тижня
7.	Практична робота. Тема 6. Усне опитування теоретичного матеріалу. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	14 балів / 14%	До 12 тижня
8.	Практична робота. Тема 7. Тестування. Опрацювання судової практики.	14 балів / 14%	До 13 тижня
9.	Модульний контроль		До 14тижня
10.	всього	100 балів/ 100%	

5.2.1. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Практична робота. Тема 1. Усне опитування теоретичного	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>
	Практична робота не виконана або	Більшість вимог виконано, але окремі складові	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано,

матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	виконана не вірно	відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання		креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Практична робота. Тема 2. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Практична робота. Тема 3. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Практична робота. Тема 4. Усне опитування теоретичного матеріалу. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями. Опрацювання судової практики.	<i>0-4 балів</i>	<i>5-7 балів</i>	<i>8-10 балів</i>	<i>11-14 балів</i>
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Модульний контроль				
Практична робота. Тема 5. Тестування. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	<i>0-6 балів</i>	<i>7-14 балів</i>	<i>15-19 балів</i>	<i>20-22 балів</i>
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест

Практична робота. Тема 6. Усне опитування теоретичного матеріалу. Вирішення кейсів з практичними завданнями.	<i>0-4 балів</i>	<i>5-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>	<i>13-14 балів</i>
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Практична робота. Тема 7. Тестування. Опрацювання судової практики.	<i>0-4 балів</i>	<i>5-9 балів</i>	<i>10-12 балів</i>	<i>13-14 балів</i>
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Модульний контроль				

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення кожної теми	Під час практичного заняття, після завершення вивчення теми
2	Захист практичних робіт	Через тиждень після їх здачі
3	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами протягом занять	Протягом часу, відведеного на викладання дисципліни
4	Проходження тестування з питань теми та з модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
5	Самооцінювання студентами	Протягом часу, відведеного на викладання дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Список джерел (Тема1-Тема4)

Основні джерела

У сфері аграрного права, модуль 1:

1. Аграрне право : підручник; за ред. Т.В. Курман; Нац. юрид. ун-т ім.. Ярослава Мудрого.– Харків: Право, 2024. 472 с.
2. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи А 25 розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 576 с.
<https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1a2742a4-400b-4121-bc7d-ae3d21473534/content>
3. Аграрне право України: навч. посібн. / авторський колектив: Антоненко О.А., Гоштинар С. Л., Григорєв І. І., Дришлюк В. І., Журавель А.В., Кострицький І.Л., Пащенко О.М.; за ред. Пащенко О.М. Одеса: ОДУВС, 2022. 206 с.
https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4fmb_pravo/Ahrarne-pravo.-Pashchenko.-2022.pdf
4. Корнієнко Г. С. Агробізнес в Україні: теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: монографія. Харків. Юрайт, 2023. 560 с.
<https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/df84d309-2731-465c-a62f-238202fbdca1/content>
5. Петрова Н.О. Соціально-економічний та сталий розвиток громад і сільських територій: організаційно-правові напрями та договірне забезпечення. Вектори розвитку: синергія права, соціальних гарантій та геопросторових вимірів сталого розвитку: колективна монографія. Izdevniecība "Baltija Publishing" (м. Рига, Латвія). 2026. С. 438-458. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/694> <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-649-2-24>
6. Адаптація аграрного законодавства України до acquis Європейського Союзу : наукова записка / Т. О. Коваленко. Київ: Юрінком Інтер, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. 64 с.
7. Петрова Н.О. Державно-правове регулювання аграрної сфери: окремі напрями в умовах сталого розвитку та євроінтеграції. Modern paradigm of public and private law amidst sustainable development : Scientific monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 408 p. С. 139-171. <https://repo.snau.edu.ua/handle/123456789/12702>

Додаткові джерела:

У сфері аграрного права, модуль 1:

8. Hafurova, O., Yermolenko, V., & Novak, T. Economic and legal aspects of pesticide use in Ukraine in the context of eu requirements. *Baltic Journal of Economic Studies*, 12(2), 2026. 28-40.
<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2026-12-2-28-40>
9. Hafurova, O., Yermolenko, V., & Novak, T. State support for agribusiness during the war: current status and prospects for legal regulation. *Baltic Journal of Economic Studies*, 11(4), 2025. 304-315. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-4-304-315>
10. Hafurova, O., Yermolenko, V., & Yermolenko, I. Food security in the context of war in Ukraine: economic and legal aspects. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10(4), 2024. 144-152.
<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-4-144-152>
11. Petrova N. O. Strategic guidelines for the socio-economic development of communities and rural areas through rural green tourism. *International scientific internet-conference on a theme: Actual researches of legal and historical science Issue 79*. 2026. URL: http://www.lex-line.com.ua/?language=us&go=full_article&id=4345

12. Petrova N., Melnyk M., Beschastnyy V., Bliakharskyi Y., Khaliuk S. Legislative measures for safeguarding land ownership rights as a national asset during martial law. *Journal of Information Systems Engineering and Management*, 10(12s). 2025. P. 572–581. URL: <https://doi.org/10.52783/jisem.v10i12s.1865>
13. Petrova N.O. European integration guidelines for state and legal regulation of sustainable development of rural areas with the help of tourism. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12. 2023. С. 221-224. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2023/54.pdf
14. Аграрне право : навчально-методичний посібник для практичних занять для студентів 4 курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: Ю. Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко, Т. В. Курман, М. Ю. Покальчук, В. П. Станіславський, О. М. Туєва. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. 113 с.
15. Гафурова О. В. Сільськогосподарські кооперативи як суб'єкти аграрних правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Т. 2, № 82. С. 53-57. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.8>.
16. Гафурова О. В., Міхневич Л. В., Новак Т. С. Роль суб'єктів підприємництва у забезпеченні зайнятості населення в аграрній сфері (на прикладі агрохолдингів). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 87, ч. 2. С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.25>
17. Гребенюк М. В. Стратегічні засади забезпечення продовольчої безпеки в умовах правового режиму воєнного стану: організаційно-правовий аспект. *Інформація і право*. 2024. № 4(51). С. 193-206. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.4\(51\).318086](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.4(51).318086)
18. Державне регулювання сталого розвитку аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічні підходи: монографія / Тетяна Харченко. – Суми : видавничовиробниче підприємство «Мрія», 2023. – 360 с. https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/10625/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%A5%D0%B0%D1%80%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A2%D0%9E_%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf
19. Драган О.О., В.В. Зубченко. Особливості функціонування аграрних холдингових компаній в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 5. С. 44-50. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8470/1/Peculiarities_of_the_functioning.pdf
20. Європейський зелений курс (European Green Deal). <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>
21. Єрмоленко В.М. Джерела аграрного права: монографія. Одеса. «Гельветика». 2021. 510 с.
22. Коваленко Т. О. Агрохолдинги у структурі аграрних правовідносин: про е contro. *Науковоінформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. Вип. 15 (27). Т. 2. С. 150-158. <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
23. Курман Т. В. Аграрне право і законодавство України: синергетичні засади й перспективи розвитку в умовах глобальних загроз. Аграрне та земельне право України: сучас-на парадигма і перспективи розвитку : колективна монографія / ред.: А. П. Гетьман, О. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 10– 37. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19511/1/Kurman_10-37.pdf
24. Курман Т. В. Аграрні відносини у сфері фінансової підтримки агробізнесу: новели і проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. Аналітичнопорівняльне правознавство: електронне наукове фахове видання. 2023. № 1. С. 283–287. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19672/1/Kurman_283.pdf
25. Нежевело В.В., Роговенко О.В., Петрова Н.О., Мироненко А.О. Розвиток земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування. *Науковий вісник*

- Ужгородського Національного Університету. Серія Право. Випуск 78: ч. 1. 2023. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/60-1.pdf>
26. Павлюченко Ю. М. Концептуальні засади господарсько-правового забезпечення аграрного ринку: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 360 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream>
27. Петрова Н. О., Стрельник В.В. Окремі напрями удосконалення правового регулювання діяльності особистих селянських господарств у сфері сільського зеленого туризму. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 135-139. URL: http://lsei.org.ua/1_2023/30.pdf
28. Петрова Н.О. Забезпечення сталого та соціально-економічного розвитку сільських територій і громад завдяки формуванню системи агроекологічних знань та інновацій у сфері сільського зеленого туризму. *Сто п'яті економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки. Матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополь, Польща, 26-27.02.2026)*. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5581/>
29. Петрова Н.О. Необхідність правового регулювання туристичних кластерів задля сталого та соціально-економічного розвитку сільських територій та громад. *Міжнародна інтернет-конференція. Сто четверті економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки*. 29-30.01.2026. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5561/>
30. Петрова Н.О. Організаційно-правове регулювання сертифікації органічного виробництва. *Актуальні дослідження правової та історичної науки. Випуск 61: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополь, Польща, 16 – 17 травня 2024 р.)*. URL: https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3857
31. Петрова Н.О. Система AKIS як інституційно-правовий механізм забезпечення сталого розвитку сільських територій і громад шляхом диверсифікації діяльності у сфері сільського зеленого туризму. *Міжнародна науково-практична конференція на тему: Актуальні дослідження правової та історичної науки (випуск 80)*. 12-13 лютого 2026 р. URL: https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=4373
32. Петрова Н.О., Калюжна С.В. Вплив ситуації з ринком землі в Україні на продовольчу ситуацію в Європі: сучасний стан та перспективи. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. №1. 2023. С. 297-302. URL: <http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/50.pdf>
33. Петрова Н.О., Капінос Н.О. Правове забезпечення управління відходами в контексті їх впливу на землі сільськогосподарського призначення: євроінтеграційні перспективи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 6. Ч. 2. 2025. С. 160-166. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/346406>
34. Петрова Н.О., Курило О.М., Болдін О.В. Державно-правове регулювання сфери сільського зеленого туризму: сучасний стан та євроінтеграційні перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12. 2023. С. 217-220. URL: http://lsei.org.ua/12_2023/53.pdf
35. Петрова Н.О., Нежевело В.В. Особливості державно-правового регулювання допомоги суб'єктам господарювання за рахунок державних та місцевих ресурсів у сучасних умовах в Україні та ЄС: порівняльний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. №5. 2023. С. 420-423. URL: http://lsei.org.ua/5_2023/104.pdf
36. Петрова Н.О., Світловський С.С. Особливості державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції: організаційно-правові аспекти. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. Випуск 91: частина 2*. 2025. С. 243-248. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/33-1.pdf>
37. Петрова Н.О., Сокрута М.О. Правове регулювання органічного виробництва: сучасний стан та євроінтеграційні перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. №5. 2025. С. 131-134. URL: http://www.lsei.org.ua/5_2025/30.pdf
38. Петрова Н.О., Сорока Ю.С. Організаційно-правове регулювання сталого та соціального розвитку сільських територій та громад завдяки туризму. *Науковий вісник*

Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. Випуск 91: частина 2. 2025. С. 249-255. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/34-1.pdf>

39. Станіславський В. П. Актуальні питання правового забезпечення оцінки стану продовольчої безпеки в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 149–152. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/31>

40. Третяк А., Третяк В., Капінос Н., Стрельник В., Петрова Н. Формування природно-екологічного каркасу землекористування на регіональному рівні в контексті забезпечення екологічної стійкості: методичні та методологічні підходи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Геологія*. 4(111). 2025. 96-103. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2713.111.11>

41. Харитоновна Т.Є., Григор'єва Х.А. Продовольча безпека в умовах воєнних конфліктів сучасності: правовий досвід іноземних держав. *Юридичн. Науковий електр. журнал*. Вип. 2. 2023. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/65.pdf

Список джерел (Тема5-Тема7)

Основні джерела

У сфері земельного права, модуль 2:

1. Земельне право: конспект лекцій / уклад.: М.В. Шульга, С.В. Шарапова, Т.В. Лісова та ін. - Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. - 144 с.

2. Земельне право : підручник / за ред. М. В. Шульги. - 3-тє вид., доп. і перероб. - Харків : Юрайт, 2023. - 592 с.

3. Нежевело В.В., Роговенко О.В., Петрова Н.О., Мироненко А.О., Розвиток земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 1. С. 359-363. Режим доступу: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/07/78_part-1.pdf

4. Bogdan Derevyanko, Mykola Lohvynenko, Valentyna Nezhevelo, Liudmyla Nikolenko, Nadiia Zahrisheva. Legal Foundations for Resolving Land Disputes Through Mediation as An Alternative Dispute Resolution Method. *European Energy and Environmental Law Review*, Volume 32, Issue 5 (2023) pp. 248 – 256. Режим доступу: [https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Energy+and+Environmental+Law+Review/32.5%20\[pre-publication\]/EELR2023014](https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Energy+and+Environmental+Law+Review/32.5%20[pre-publication]/EELR2023014)

5. Valentyna Nezhevelo. Characteristics of Participants in Public Administration Relations in the Sphere of Land Use of State and Municipal Ownership in Ukraine on the Basis of Ukrainian Legislation (*Journal of International Legal Communication*) 8(1), 18-26. JILC. <https://doi.org/10.32612/uw.27201643.2023.8.1.pp.18-26>: <https://jilc.escience.space/wp-content/uploads/2023/06/JILS-2023-8-1-018-026-Nezhevelo.pdf> (<https://jilc.uw.edu.pl/2023/08/30/jilc-vol-8-no-1-ap>)

6. Нежевело В. В., Урютін О. В. Особливості застосування «мовчазної згоди» як конструктивного елементу принципу правової визначеності при реалізації права на безоплатну приватизацію земельних ділянок. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 181-185. Режим доступу: http://www.app.nuoua.od.ua/archive/73_2024/28.pdf

7. Нежевело В.В., Безоплатна приватизація земель та викуп ділянок отриманих на праві постійного користування, як способи реалізації прав на землю: проблемні аспекти. *Науковий Вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2024. Випуск 84: частина 2. С. 223-227. Режим доступу: <https://visnykjuris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/08/84-part-2.pdf>

8. Нежевело В.В., Хвостик Я.В., Розвиток земельних відносин в Україні, в контексті охорони земель в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного*

Університету, 2025. Серія ПРАВО. Випуск 91: частина 2. С. 232-236. Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/91-part-2-1.pdf>

9. Ляш І.М., Нежевело В.В., Практичні аспекти та особливості застосування принципів публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності. Науковий Вісник Ужгородського Національного Університету. 2025. Серія ПРАВО. Випуск 89: частина 2. С. 286-292. Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/89-part-2.pdf>

Додаткові джерела:

У сфері земельного права, модуль 2:

1. Земельне право : посіб. для підгот. до іспиту / М. В. Шульга, В. І. Гордєєв, Д. В. Санніков та ін. Харків : Право, 2019. 278 с.
2. Корнєєв Ю.В. Земельне право України. Навчальний посібник. К., ЦУК, 2019. – 200с.
3. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків: Право, 2016. Т.16 : Земельне та аграрне права / редкол. : М.В. Шульга (голова), В.В. Носік, П.Ф.Кулинич (заст. голови), та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2019. 696 с.
4. Нежевело В.В. Процесуальна забезпеченість прав орендарів у разі використання земельних ділянок для ведення фермерського господарства. ВІСНИК Харківського національного університету внутрішніх справ. ISSN 1999-5717(Print), ISSN 2617-278X (Online). 2019. № 3 (Vol. 86). С. 32-39.
5. Нежевело В.В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом як платформа для вдосконалення відносин орендного землекористування в сфері охорони земель. Український часопис міжнародного права. Науково-практичний журнал. ISSN 1814-3385. Київ: 2019. № 2. С. 69-73.
6. Нежевело В.В. Реалізація прав учасників орендних земельних відносин як предмет теоретичних досліджень. Науково-практичний журнал «ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ.» / «LAW. HUMAN. ENVIRONMENT». Vol.10, №3, 2019. ISSN 2663-1350 (Print) ISSN 2663-1369 (Online). С. 49-56.
7. Нежевело В.В., Піддубний О.Ю. Публічне адміністрування у сфері землекористування та охорони земель: поняття, зарубіжний досвід та сучасний стан в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 9. С. 164-167. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2020/41.pdf
8. Лісова Т. В Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми: монографія. Харків: Юрайт, 2020. 396 с
9. Пілічева М. О. Земельно-кадастрові роботи : навч. посібник / М. О. Пілічева, Т. В. Анопрієнко, Л. О. Маслій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім.О. М. Бекетова . – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 239 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/55977/>.
10. Федчишин Д.В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики : монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 418 с.
11. Посібник для підготовки до іспиту із земельного права / Д. В. Санніков, М. В. Шульга, В. І. Гордєєв та ін. Харків: Право, 2021. 376 с.
12. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія. Київ, Норма права, 2021. 308 с.
13. Нежевело В.В., Піддубний О.Ю., Большакова В.О. Проблемні аспекти в межах процесу децентралізації у сфері земельних відносин в світлі введення в обіг земель

сільськогосподарського призначення. Приватне та публічне право. 2021. № 2. С. 31-35. Режим доступу: http://pplaw.in.ua/archive/2_2021/8.pdf

14. Piddubnyi, O.Yu., Rudenko, L.D., Hbur, L.V., Nezhevelo, V.V., Oleksiuk, V.P. Legislative support for expanding the land powers of local selfgovernment bodies in Ukraine. International Journal of Agricultural Extensionthis link is disabled, 2021, 9(Special Issue), стр. 55–63. Режим доступу: <https://esciencepress.net/journals/index.php/IJAE/article/view/3721/1848>

15. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 576 с.

16. Земельні спори: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М. В. Шульга І. В. Ігнатенко, Д. М. Данілік та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 146 с. URL: <http://77.244.44.2/materials/list.php>

17. Державна реєстрація речових прав на земельні ділянки: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М. В. Шульга С. В. Хомінець, Д. М. Данілік та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 138 с. URL:<http://77.244.44.2/materials/list.php>

18. Нежевело В.В. Актуальні питання публічного адміністрування у сфері користування землями в межах функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні (сучасні проблеми та шляхи вдосконалення). *Krakowskie Studia Malopolskie*. Issue 2022, Volume 3(35), 2022, P.136-148. Режим доступу: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/ksm/35/ksm3508.pdf>

19. Нежевело В.В. Актуальні питання публічного адміністрування у сфері користування землями в межах функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні (сучасні проблеми та шляхи вдосконалення). *Krakowskie Studia Malopolskie*. Issue 2022, Volume 3(35), 2022, P.136-148. Режим доступу: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/ksm/35/ksm3508.pdf>

Нормативно-правові акти *з аграрного права, модуль I*

1. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 р. № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/314-2022-%D0%BF#n27>

2. Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства від 21 липня 2025 р. № 903. Положення про Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2025-%D0%BF#n11>

3. Деякі питання надання грантів бізнесу: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>

4. Деякі питання реалізації у 2021-2023 роках Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 497-р. (план заходів на 2021-2023 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Text>

5. Деякі питання функціонування інформаційно-комунікаційної системи “Державний аграрний реєстр”: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2025 р. № 549. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-2025-%D0%BF#Text>

6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

7. Інструкція з профілактики та встановлення факту отруєння бджіл засобами захисту рослин: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 19 лютого 2021 року № 338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-21#Text>

8. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254К/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
12. Про аграрні ноти: Закон України від 22 лютого 2024 року № 3586-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text>
13. Про аграрні розписки: Закон України від 6 листопада 2012 року № 5479-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text>
14. Про акредитацію органів з оцінки відповідності: Закон України від 17 травня 2001 року № 2407-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2407-14#Text>
15. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
16. Про бджільництво: Закон України від 22 лютого 2000 року № 1492-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-14#Text>
17. Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин: Закон України від 4 лютого 2021 року № 1206-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1206-20#Text>
18. Про внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі: Закон України від 8 жовтня 2025 року № 4619-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4619-20#Text>
19. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції: Закон України від 05.11.2020 р. № 985-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-20#Text>
20. Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо заборони продажу земель сільськогосподарського призначення до прийняття відповідних законодавчих актів : Закон України від 19 грудня 2006 року N 490-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/490-16#Text>
21. Угода про заснування Світової організації торгівлі https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_342#Text
22. Угода про сільське господарство (є невід'ємними частинами цієї Угоди та обов'язковими для всіх членів). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_005#n7
23. Домовленість про правила та процедури вирішення спорів. Додаток 2 до Угоди про заснування СОТ. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#Text
24. Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян—пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай): Указ Президента України від 15 грудня 1998 року N 1353/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353/98#Text>
25. Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за розміщенням на ринку генетично модифікованих організмів і продукції: Закон України від 23 серпня 2023 року № 3339-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3339-20#Text>
26. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19 червня 2003 року № 963-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
27. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18.05.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>

28. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
29. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
30. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р. № 1103-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>
31. Про екологічну мережу України : Закон України від 24 червня 2004 року № 1864-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
32. Про затвердження Методики розрахунку індикаторів продовольчої безпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2025 р. № 1140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1140-2025-%D0%BF#Text>
33. Про затвердження модельних статутів сільськогосподарського кооперативу: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2021-%D0%BF#Text>
34. Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2017 р. № 1073. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17#Text>
35. Про затвердження переліку документів, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 584. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-2015-%D0%BF#Text>
36. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF#Text>
37. Про затвердження Порядку ведення Реєстру аграрних розписок: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 № 665. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2013-%D0%BF#Text>
38. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF#n13>
39. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>
40. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.2022 р. № 918. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2022-%D0%BF#Text>
41. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 130. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF#Text>
42. Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1342. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2021-%D0%BF#Text>
43. Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): постанова Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 297. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/297-2006-%D0%BF#Text>

44. Про захист рослин: Закон України від 14 жовтня 1998 року № 180-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-14#Text>
45. Про колективне сільськогосподарське підприємство : Закон України від 14 лютого 1992 року № 2114-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12#Text>
46. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>
47. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
48. Про меліорацію земель: Закон України від 14 січня 2000 року № 1389-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14#Text>
49. Про невідкладні заходи щодо захисту власників земельних ділянок та земельних часток (паїв): Указ Президента України від 19.08.2008 р. № 725/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725/2008#Text>
50. Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва : Указ Президента України від 10 листопада 1994 року N 666/94. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666/94#Text>
51. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента від 03.12.1999 р. № 1529/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1529/99#Text>
52. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
53. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#n14>
54. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-IV#Text>
55. Про Основні засади розвитку соціальної сфери села: Указ Президента України від 20.12.2000 р. № 1356/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356/2000#Text>
56. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
57. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 року № 2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
58. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
59. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 9 січня 2025 року № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>
60. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>
61. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
62. Про оцінку земель : Закон України від 11 грудня 2003 року № 1378-IV із змінами та доповненнями. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>
63. Про подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України від 14.01.2000 р. № 1393-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14#Text>
64. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 року № 899-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/899-15#Text>

65. Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям: Указ Президента України від 08.08.1995 р. № 720/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720/95#Text>
66. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text>
67. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України в ред. від 21.07.2020 р. № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333>
68. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 07.02.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14#Text>
69. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 липня 2024 р. № 684-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text>
70. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n386>
71. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
72. Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві: Закон України від 04.11.2021р. № 1865-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1865-20#Text>
73. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
74. Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики: монографія /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Екус, 2022. 288 с.
75. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
76. Щодо порядку державної реєстрації сімейних фермерських господарств: лист Міністерства юстиції України від 25.11.2019 р. № 10575/8.4.3/32-19 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1057323-19#Text>
77. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030: затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 р. № 1163-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text>

Нормативно – правові акти *з земельного права модуль 2*

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення: 12.10.2018р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
2. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки : Указ Президента України від 3 грудня 1999 року // Урядовий кур’єр. — 1999. — 8 груд.
3. Лісовий кодекс України в редакції Закону України від 8 лютого 2006 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 21. — Ст. 170.
4. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 24. — Ст. 189.
5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27.
6. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 36. — Ст. 340.
7. Про природно-заповідний фонд : Закон України від 16 червня 1992 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 34. — Ст. 502.

8. Про оренду землі: Закон України від 2 жовтня 2003 року [із змінами та доповненнями] // Урядовий кур'єр. — 2003. — № 208. — 5 листоп.
9. Про оцінку земель : Закон України від 11 грудня 2003 року із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 15. — Ст. 229.
10. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 349.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19 червня 2003 року [із змінами та доповненнями] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 350.
12. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень : Закон України від 1 липня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 51. — Ст. 553.
13. Про меліорацію земель : Закон України від 14 січня 2000 року // Урядовий кур'єр. — 2000. — 16 лют.
14. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 5 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 38. — Ст. 314.
15. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> 9

Методичне забезпечення

1. Науково-методичне забезпечення навчального процесу: методичні вказівки щодо проведення практичних занять з дисципліни «Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу» / укл.: Н.О. Петрова, В.В. Нежевело. — Суми, 2024 - 40 с.
2. **Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу: методичні вказівки щодо проведення самостійної роботи / Суми, 2025. - 43 с.**
3. Науково-методичне забезпечення навчального процесу: конспект лекцій з дисципліни «Правова обізнаність у сфері ведення агробізнесу» / укл.: Н.О. Петрова, В.В. Нежевело. — Суми, 2025 - 66 с.